

V Bruseli 28. novembra 2018
(OR. en)

14582/18

SOC 727
EMPL 545

POZNÁMKA

Od:	Výbor stálych predstaviteľov (časť I)
Komu:	Rada
Č. predch. dok.:	14244/18
Č. dok. Kom.:	7416/18
Predmet:	Návrh ODPORÚČANIA RADY o prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby politická dohoda

---

I. ÚVOD

Na sociálnom samite EÚ v Göteborgu 17. novembra 2017 Európsky parlament, Komisia a Rada slávnostne vyhlásili Európsky pilier sociálnych práv (ďalej „sociálny pilier“).

Komisia predložila uvedený návrh 13. marca 2018 ako súčasť vykonávania zásady 12 sociálneho piliera, v ktorej sa uvádza, že *„bez ohľadu na druh a trvanie pracovnoprávneho vzťahu majú pracovníci a za porovnateľných podmienok samostatne zárobkovo činné osoby právo na primeranú sociálnu ochranu“*.

Zároveň sa týmto návrhom bude prispievať aj k realizácii ďalších zásad sociálneho piliera, ako sú „bezpečné a adaptabilné zamestnanie“, „dávky v nezamestnanosti“, „prístup k zdravotnej starostlivosti“ a „príjem v starobe a dôchodky“.

Cieľom je podporiť všetkých pracovníkov, predovšetkým tých, ktorí majú neštandardné formy zamestnania, ako aj samostatne zárobkovo činné osoby, keďže vzhľadom na svoje postavenie na trhu práce alebo druh pracovnoprávneho vzťahu nie sú dostatočne pokrytí systémami sociálnej ochrany. Znamená to, že sú vystavení väčšej ekonomickej neistote, napríklad pri strate pracovného príjmu.

Cieľom tohto navrhovaného odporúčania je podnietiť členské štáty, aby:

- odstránili medzery vo formálnom krytí tým spôsobom, že umožnia všetkým pracovníkom a samostatne zárobkovo činným osobám zapojiť sa do systémov sociálnej ochrany;
- sa dopracovali k náležitému a efektívnemu krytiu prijatím opatrení, ktorými sa umožní všetkým pracovníkom a samostatne zárobkovo činným osobám, aby ako zúčastnení na systéme mohli nadobudnúť a uplatniť si sociálne dávky, ako aj uľahčením prevodu dávok sociálnej ochrany medzi jednotlivými systémami.

Návrh sa vzťahuje na sektory sociálnej ochrany v prípade nezamestnanosti, choroby a potreby zdravotnej starostlivosti, materstva a otcovstva, invalidity, starobných a pozostalostných dávok a pracovných úrazov a chorôb z povolania.

II. PRÁCA RADY

Bulharské (dve zasadnutia pracovnej skupiny) a rakúske predsedníctvo (štyri zasadnutia) vyvinuli značné úsilie o dosiahnutie pokroku v súvislosti s týmto návrhom. Pri rokovaníach v Rade bol veľmi ambiciózny návrh Komisie upravený, aby zohľadňoval pozície členských štátov.

Ešte viac sa v texte zdôraznila právne nezáväzná povaha tohto nástroja, čo ponecháva členským štátom viac manévrovacieho priestoru, najmä v spôsoboch, ako dosiahnuť cieľ poskytnutia prístupu k sociálnej ochrane pre všetkých.

Predsedníctvo sa domnieva, že nový návrh predstavuje vyváženie rôznych pozícií členských štátov, takže je vhodným kompromisom. Keďže niektoré členské štáty musia vykonať pred formálnym prijatím určité procesné kroky na vnútroštátnej úrovni, rakúske predsedníctvo má v úmysle predložiť znenie na zasadnutí Rady EPSCO 6. decembra so zámerom dosiahnuť politickú dohodu.

Po ďalších rokovaníach vo Výbore stálych predstaviteľov 23. novembra 2018 delegácie DE a CZ trvajú na výhradách parlamentného preskúmania, delegácia NL na všeobecnej výhrade preskúmania a delegácie PT a HU na výhrade preskúmania. Delegácia BG oznámila, že uvedie vyhlásenie do zápisnice zo zasadnutia Rady 6. decembra.

III. ZÁVER

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa Rada vyzýva, aby dosiahla politickú dohodu o návrhu odporúčania Rady, ako sa uvádza v prílohe.

2018/0059 (NLE)

Návrh

ODPORÚČANIE RADY

o prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292 v spojení s článkami 153 a 352,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

- (1) Podľa článku 3 Zmluvy o Európskej únii je cieľom Únie okrem iného presadzovať blaho svojich národov a usilovať sa o trvalo udržateľný rozvoj Európy založený na sociálnom trhovom hospodárstve s vysokou konkurencieschopnosťou zameranom na dosiahnutie plnej zamestnanosti a sociálneho pokroku. Únia bojuje proti sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii a podporuje sociálnu spravodlivosť a ochranu, rovnosť medzi ženami a mužmi, solidaritu medzi generáciami a ochranu práv dieťaťa.
- (2) Podľa článku 9 ZFEÚ Únia pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností prihliada na požiadavky spojené s podporou vysokej úrovne zamestnanosti, zárukou primeranej sociálnej ochrany, bojom proti sociálnemu vylúčeniu a s vysokou úrovňou vzdelávania, odbornej prípravy a ochrany ľudského zdravia.

- (3) V článku 153 ods. 1 písm. c) ZFEÚ sa Únii umožňuje podporovať a dopĺňať činnosti členských štátov v oblasti sociálneho zabezpečenia a sociálnej ochrany pracovníkov. Činnosti Únie sa môžu vykonávať aj s cieľom riešiť výzvy, pokiaľ ide o prístup k sociálnej ochrane pre samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle článku 352 ZFEÚ, ktorý obsahuje ustanovenie, na základe ktorého Únia môže prijať akt potrebný na dosiahnutie cieľov stanovených v zmluvách, ak zmluvy neposkytujú právomoci na ich dosiahnutie.
- (4) Európsky parlament, Rada a Komisia vo svojom medziinštitucionálnom vyhlásení zo 17. novembra 2017 slávnostne vyhlásili Európsky pilier sociálnych práv. V zásade 12 piliera sa uvádza, že bez ohľadu na druh a trvanie pracovnoprávneho vzťahu majú pracovníci a za porovnateľných podmienok samostatne zárobkovo činné osoby právo na primeranú sociálnu ochranu.
- (5) Sociálni partneri sa zaviazali naďalej prispievať k Európe, ktorá sa stará o svojich pracovníkov a podniky.
- (6) Európsky parlament vo svojom uznesení o Európskom pilieri sociálnych práv zdôraznil potrebu primeranej sociálnej ochrany a sociálnych investícií v ľudskom živote s cieľom umožniť všetkým osobám podieľať sa v plnej miere na fungovaní spoločnosti a hospodárstva a podporiť dôstojnú životnú úroveň. Európsky hospodársky a sociálny výbor vo svojom stanovisku k Európskemu pilieru sociálnych práv zdôraznil potrebu zabezpečiť, aby sa na všetkých pracovníkov vzťahovali základné pracovné normy a primeraná sociálna ochrana.

- (7) Systémy sociálnej ochrany vo svojich rozličných formách sú základom európskeho sociálneho modelu a dobre fungujúceho sociálneho trhového hospodárstva. Kľúčovou funkciou sociálnej ochrany je chrániť ľudí pred finančnými dôsledkami sociálnych rizík, ako sú choroba, staroba, pracovné úrazy alebo strata zamestnania, zabrániť chudobe alebo ju zmierniť a zachovať dôstojnú životnú úroveň. Dobre navrhnuté systémy sociálnej ochrany môžu takisto uľahčiť účasť na trhu práce tým, že povzbudia a podporia návrat do práce a zmenu postavenia na trhu práce pre jednotlivcov, ktorí chcú zmeniť pracovné miesto, nastúpiť do práce alebo z nej odísť, založiť podnik alebo ukončiť jeho činnosť. Prispievajú ku konkurencieschopnosti a k trvalo udržateľnému rastu, keďže podporujú investície do ľudského kapitálu a môžu pomôcť pri presmerovaní ľudských zdrojov do vznikajúcich a dynamických odvetví hospodárstva. Zohrávajú aj úlohu automatických stabilizátorov tým, že upravujú spotrebu v priebehu hospodárskeho cyklu.
- (8) Sociálna ochrana sa môže poskytovať vo forme vecných alebo peňažných dávok. Vo všeobecnosti sa poskytuje v rámci všeobecných systémov, ktoré chránia všetkých jednotlivcov a sú financované zo všeobecných daní a/alebo zo systémov, ktoré poskytujú ochranu ľuďom na trhu práce a ich základom sú často príspevky odvíjajúce sa od výšky pracovného príjmu. Sociálna ochrana zahŕňa viacero úsekov a pokrýva rôzne sociálne riziká od staroby až po chorobu alebo nezamestnanosť. Toto odporúčanie sa uplatňuje na tie úseky sociálnej ochrany, ktoré často užšie súvisia s účasťou na trhu práce a väčšinou zabezpečujú ochranu pred stratou pracovného príjmu pri výskyte určitého rizika. Neuplatňuje sa na poskytovanie prístupu k sociálnej pomoci ani do systémov minimálneho príjmu. Na úrovni Únie dopĺňa existujúce usmernenie o sociálnych službách a pomoci a všeobecnejšie o aktívnom začleňovaní osôb vylúčených z trhu práce¹.

---

¹ Odporúčanie Komisie z 3. októbra 2008 o aktívnom začleňovaní osôb vylúčených z trhu práce (2008/867/ES).

- (9) Globalizácia, technologický vývoj, zmeny individuálnych preferencií a demografické starnutie viedli v posledných dvoch desaťročiach k zmenám na európskych trhoch práce a tento trend bude pokračovať aj v budúcnosti. Zamestnanosť bude čoraz rôznorodejšia a profesionálne kariéry budú čoraz menej lineárne.
- (10) Na pracovných trhoch Únie existujú popri trvalých pracovných zmluvách na plný pracovný čas rôzne iné pracovnoprávne vzťahy a formy samostatnej zárobkovej činnosti. Niektoré z nich sú na trhu práce známe už dlhší čas (ako práca na určitý čas, dočasná práca, práca na kratší pracovný čas, práca v domácnosti alebo stáže); iné sa vyvinuli len nedávno a ich význam vzrástol od začiatku 21. storočia: práca na vyžiadanie, práca za poukážky, práca pre platformy atď.
- (11) Samostatne zárobkovo činné osoby sú osobitnou heterogénnou skupinou. Väčšina osôb si samostatnú zárobkovú činnosť, či už so zamestnancami alebo bez nich, spojenú s podnikateľským rizikom zvolila dobrovoľne, zatiaľ čo jedna z piatich samostatne zárobkovo činných osôb si túto formu zvolila preto, lebo nemôže nájsť prácu ako zamestnanec.
- (12) Systémy sociálnej ochrany vo svojich rozličných formách sa musia vyvíjať súbežne s vývojom na trhoch práce, aby sa zabezpečila odolnosť európskeho sociálneho modelu voči budúcim zmenám a aby sa komunitám a hospodárstvám v Únii umožnilo čo najlepšie využiť budúci svet práce. Vo väčšine členských štátov sú však pravidlá upravujúce príspevky do systémov sociálnej ochrany a súvisiace nároky ešte stále vo veľkej miere založené na trvalých pracovných zmluvách na plný pracovný čas uzatvorených medzi zamestnancom a jedným zamestnávateľom, zatiaľ čo na iné skupiny pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby sa vzťahujú iba okrajovo. Zistilo sa, že niektorí neštandardní pracovníci a samostatne zárobkovo činné osoby nemajú dostatočný prístup k úsekom sociálnej ochrany, ktoré užšie súvisia s účasťou na trhu práce. Iba zopár členských štátov uskutočnilo reformy zamerané na prispôbenie systémov sociálnej ochrany meniacemu sa charakteru práce s cieľom lepšie chrániť dotknutých pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby. Zlepšenia v jednotlivých krajinách a na jednotlivých úsekoch sociálnej ochrany boli nerovnomerné.

- (13) Slabiny v prístupe k sociálnej ochrane môžu z dlhodobého hľadiska ohroziť životné podmienky a zdravie jednotlivcov, prispieť k zvýšeniu ekonomickej neistoty, riziku chudoby a nerovností a môžu tiež viesť k nedostatočnému investovaniu do ľudského kapitálu, zníženiu dôvery v inštitúcie a k obmedzeniu inkluzívneho hospodárskeho rastu. Uvedené slabiny môžu tiež spôsobiť pokles príjmov systémov sociálnej ochrany, ak čoraz vyšší počet osôb nebude do týchto systémov prispievať.
- (14) Pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby možno označiť ako osoby formálne kryté daným úsekom sociálnej ochrany, ak sa v existujúcich právnych predpisoch alebo kolektívnej zmluve stanovuje, že majú nárok na účasť v systéme sociálnej ochrany na danom úseku. Formálne krytie sa môže poskytovať cez povinné alebo dobrovoľné systémy. V druhom prípade majú jednotlivci možnosť zapojiť sa do systému (doložky o účasti) alebo sa systém automaticky vzťahuje na všetky osoby z cieľovej skupiny a umožňuje im na základe vlastného rozhodnutia vystúpiť z neho (doložky o neúčasti). Zistilo sa, že v dobrovoľných systémoch s doložkami o neúčasti sú vyššie miery zapojenia, a preto zabezpečujú lepšie krytie ako dobrovoľné systémy s doložkami o účasti.
- (15) Pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby možno označiť ako efektívne krytých daným úsekom sociálnej ochrany, ak majú možnosť prispievať na náležité dávky a pri vzniku príslušného rizika majú možnosť prístupu k dávkam v určitej výške. Osobe možno udeliť formálny prístup aj bez toho, aby de facto mohla nadobudnúť a uplatniť nárok na poberanie dávok.
- (16) Sociálna ochrana sa považuje za primeranú, keď jednotlivcom umožňuje zachovať si dôstojnú životnú úroveň, získať vhodnú náhradu za stratu príjmu a viesť slušný život a chráni ich pred chudobou, pričom v náležitých prípadoch prispieva k povzbudeniu a uľahčeniu návratu do práce.

Pri posudzovaní primeranosti sociálnej ochrany je potrebné zohľadniť systém sociálnej ochrany členského štátu ako celok, to znamená brať do úvahy všetky dávky sociálnej ochrany v členskom štáte.

- (17) V niektorých členských štátoch sú určité kategórie pracovníkov, ako napríklad zamestnanci na kratší pracovný čas, sezónni pracovníci, pracovníci pracujúci na vyžiadanie, pracovníci platforiem, pracovníci s dočasnými agentúrnymi zmluvami alebo stážisti, vylúčené zo systémov sociálnej ochrany. Pracovníci bez trvalých pracovných zmlúv na plný pracovný čas môžu mať navyše ťažkosti s efektívnym krytím, pretože nemusia spĺňať kritériá oprávnenosti na poberanie dávok z príspevkových systémov sociálnej ochrany. Samostatne zárobkovo činné osoby sú v niektorých členských štátoch úplne vylúčené z možnosti formálneho prístupu ku kľúčovým systémom sociálnej ochrany. V iných členských štátoch sa do týchto systémov môžu zapojiť dobrovoľne. Dobrovoľné krytie môže byť vhodným riešením v prípade poistenia v nezamestnanosti, ktoré je užšie spojené s podnikateľským rizikom. Pri iných rizikách, ako je napríklad choroba, ktoré sú do veľkej miery nezávislé od ich postavenia na trhu práce, je však menej opodstatnené.
- (18) Pravidlá upravujúce nároky môžu znevýhodňovať neštandardných pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby. Predovšetkým prahové hodnoty príjmu a trvania (obdobia poistenia, čakacie lehoty, minimálny pracovný čas, trvanie poskytovania dávok) môžu predstavovať neprimerane vysokú prekážku, ktorá niektorým skupinám neštandardných pracovníkov a samostatne zárobkovo činným osobám bráni v prístupe k sociálnej ochrane. Vo všeobecnosti sa identifikovali dva súbory záležitostí na riešenie: po prvé, existujúce rozdiely v pravidlách medzi štandardnými zamestnancami a osobami s neštandardným zamestnaním alebo samostatne zárobkovo činnými osobami môžu zbytočne znevýhodňovať jednu skupinu; po druhé, uplatňovanie rovnakých pravidiel na všetky skupiny môže výraznejšie znevýhodniť osoby, ktoré nemajú štandardné zamestnanie, a nemusí byť prispôsobené situácii samostatne zárobkovo činných osôb. V oboch prípadoch môže existovať priestor na lepšie prispôsobenie pravidiel situácii jednotlivých skupín pri zachovaní všeobecnej zásady univerzálnosti, aby v prípade vzniku sociálneho rizika nezostal nikto na trhu práce nekrytý. Možno bude potrebné prijať osobitné opatrenia s cieľom zabrániť tomu, aby ľudia neprispievali do prekrývajúcich sa systémov, napríklad pri výkone vedľajšej činnosti a súbežnej existencii plného krytia v rámci hlavného zamestnania.

- (19) Ak dôjde k zmene postavenia na trhu práce, napríklad keď osoba prejde zo zamestnanosti na samostatnú zárobkovú činnosť alebo na nezamestnanosť, keď kombinuje platené zamestnanie a samostatnú zárobkovú činnosť, keď založí podnik alebo ukončí jeho činnosť, práva na sociálnu ochranu sa nemusia vždy zachovať, kumulovať a/alebo previesť. Zachovanie, kumulácia a/alebo prevoditeľnosť práv medzi systémami sú však veľmi dôležité, pretože osobám, ktoré majú kombinované formy zamestnania, menia prácu alebo menia postavenie pracovníka na postavenie samostatne zárobkovo činné osoby a naopak, umožňujú získať účinný prístup k dávkam v príspevkových systémoch, ako aj primerané krytie, a takisto povzbudzujú ich účasť na dobrovoľných systémoch sociálnej ochrany.
- (20) Dávky (t. j. ich výška alebo čas vyplatenia) nemusia stačiť na to, aby si osoba zachovala dôstojnú životnú úroveň, viedla slušný život a neupadla do chudoby. V takomto prípade môže existovať priestor na zlepšenie ich primeranosti, s prihliadnutím na podporné opatrenia, ktoré uľahčujú návrat do práce. Pravidlá upravujúce príspevky môžu generovať nerovnaké podmienky a znevýhodňovať niektoré kategórie pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby. Napríklad príspevky sociálnej ochrany pre samostatne zárobkovo činné osoby môžu zahŕňať príspevky nezávislé od výšky príjmu alebo môžu byť stanovené na základe predchádzajúcich príjmov alebo odhadov budúcich príjmov. Keď jednotlivcom klesne príjem pod odhadovanú úroveň, môžu mať problémy s peňažnými tokmi. Ak sa členský štát rozhodne stanoviť, že ak pracovník alebo samostatne zárobkovo činná osoba nedosiahnu určitú stanovenú prahovú hodnotu príjmu, nepodliehajú povinnosti prispievať na poistenie, uvedené zníženia a iné opatrenia progresívnej povahy by mali v náležitých prípadoch platiť rovnako pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby, nemali by však zvädzať na deklarovanie nižších príjmov. Zníženia a iné opatrenia progresívnej povahy možno vo všeobecnosti použiť aj na povzbudenie k prechodu na stabilnejšie formy zamestnania, ako aj na riešenie segmentácie.

- (21) Súčasná regulačná zložitosť a nedostatočná transparentnosť pravidiel v oblasti sociálnej ochrany v mnohých členských štátoch môžu byť prekážkou, aby ľudia poznali svoje práva a povinnosti, ako aj možnosti ich uplatňovania a plnenia. Môžu takisto prispievať k nízkej miere využívania alebo k nízkej účasti na systémoch sociálnej ochrany, najmä v prípade dobrovoľného systému. Transparentnosť možno dosiahnuť rozličnými spôsobmi, napríklad posielaním pravidelných aktualizovaných informácií o individuálnych nárokoch, zavedením online simulačných nástrojov v súvislosti s nárokmi na poberanie dávok, vytvorením jednotných online a off-line informačných stredísk alebo osobných účtov. Digitálne technológie môžu obzvlášť prispieť k zvýšeniu transparentnosti pre jednotlivcov.
- (22) Chýbajúce štatistické údaje o krytí v rámci sociálnej ochrany rozčlenené podľa druhu pracovnoprávneho vzťahu, veku, pohlavia a štátnej príslušnosti môžu obmedzovať priestor na zlepšenie kapacity systémov sociálnej ochrany, pokiaľ ide o prispôbenie sa meniacemu sa svetu práce a reagovanie na jeho výzvy.
- (23) Slabiny v prístupe k sociálnej ochrane môžu mať nepriaznivé hospodárske a fiškálne dosahy, ktoré majú vplyv na celú Úniu. Pre členské štáty sú vecou spoločného záujmu a môžu predstavovať prekážky pri dosahovaní kľúčových cieľov Únie.

- (24) Právne predpisy Únie už zabezpečujú zásadu rovnakého zaobchádzania medzi rôznymi druhmi pracovnoprávnych vzťahov, zakazujú akúkoľvek priamu alebo nepriamu diskrimináciu na základe pohlavia v oblasti zamestnania, práce, sociálnej ochrany a prístupu k tovaru a službám, zabezpečujú prevoditeľnosť a zachovanie práv v prípade mobility medzi členskými štátmi a zaručujú minimálne požiadavky na nadobúdanie a zachovanie doplnkových dôchodkových práv naprieč hranicami, ako aj minimálne požiadavky na transparentnosť zamestnaneckých systémov. Týmto odporúčaním by nemali byť dotknuté ustanovenia smerníc a nariadení, v ktorých sa už stanovujú niektoré práva na sociálnu ochranu².

---

² Smernica Rady 97/81/ES z 15. decembra 1997 týkajúca sa rámcovej dohody o práci na kratší pracovný čas, ktorú uzavreli UNICE, CEEP a ETUC – Príloha: Rámcová dohoda o práci na kratší pracovný čas (Ú. v. ES L 14, 20.1.1998, s. 9), smernica Rady 1999/70/ES z 28. júna 1999 o rámcovej dohode o práci na dobu určitú, ktorú uzavreli ETUC, UNICE a CEEP (Ú. v. ES L 175, 10.7.1999, s. 43), smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/104/ES z 19. novembra 2008 o dočasnej agentúrnej práci (Ú. v. EÚ L 327, 5.12.2008, s. 9), smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/94/ES z 22. októbra 2008 o ochrane zamestnancov pri platobnej neschopnosti ich zamestnávateľa (Ú. v. EÚ L 283, 28.10.2008, s. 36), smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2341 zo 14. decembra 2016 o činnostiach inštitúcií zamestnaneckého dôchodkového zabezpečenia a o dohľade nad nimi (Ú. v. EÚ L 354, 23.12.2016, s. 37), smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/41/ES zo 7. júla 2010 o uplatňovaní zásady rovnakého zaobchádzania so ženami a mužmi vykonávajúcimi činnosť ako samostatne zárobkovo činné osoby a o zrušení smernice Rady 86/613/EHS (Ú. v. EÚ L 180, 15.7.2010, s. 1), smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (Ú. v. EÚ L 204, 26.7.2006, s. 23), smernica Rady 79/7/EHS z 19. decembra 1978 o postupnom vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením (Ú. v. ES L 6, 10.1.1979, s. 24), smernica Rady 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu (Ú. v. EÚ L 373, 21.12.2004, s. 37), smernica Rady 2010/18/EÚ z 8. marca 2010, ktorou sa vykonáva revidovaná Rámcová dohoda o rodičovskej dovolenke uzavretá medzi BUSINESSSEUROPE, UEAPME, CEEP a ETUC a zrušuje smernica 96/34/ES (Ú. v. EÚ L 68, 18.3.2010, s. 13), a návrh zo 16. apríla 2017, ktorým sa zrušuje [COM(2017) 253 final], smernica Rady 93/103/ES z 23. novembra 1993 o minimálnych požiadavkách pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci na palube rybárskych plavidiel (trinásť samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS) (Ú. v. ES L 307, 13.12.1993, s. 1), nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, 30.4.2004, s. 1) a návrh smernice o transparentných a predvídateľných pracovných podmienkach v Európskej únii, COM(2017) 797 final z 21. decembra 2017.

- (25) V odporúčaní Rady 92/442/EHS³ sa identifikovali spoločné ciele v oblasti sociálnej ochrany a členské štáty sa vyzvali, aby „preskúmali možnosť zavedenia a/alebo vyvinutia primeranej sociálnej ochrany pre samostatne zárobkovo činné osoby“. Tieto spoločne vymedzené ciele vytvorili priestor pre otvorenú metódu koordinácie v oblasti sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia, ktorá je dôležitým nástrojom na podporu vymedzenia, vykonávania a hodnotenia vnútroštátnych rámcov sociálnej ochrany a na posilnenie vzájomnej spolupráce medzi členskými štátmi v tejto oblasti.
- (26) V rámci európskeho semestra sa v ročnom prieskume rastu na rok 2018 uvádza, že zlepšenie primeranosti a krytia sociálnej ochrany je nevyhnutné v záujme predchádzania sociálnemu vylúčeniu, zatiaľ čo v usmerneniach pre politiky zamestnanosti na rok 2018 sa členské štáty vyzývajú k modernizácii systémov sociálnej ochrany.
- (27) Medzinárodná organizácia práce vo svojom odporúčaní z roku 2012 o minimách sociálnej ochrany odporúča svojim členom, aby v súlade s vnútroštátnymi okolnosťami čo najrýchlejšie zaviedli a zachovávali minimá sociálnej ochrany obsahujúce základné záruky sociálnej ochrany.
- (28) Komisia uskutočnila dvojfázovú konzultáciu so sociálnymi partnermi⁴ o prístupe k sociálnej ochrane pre ľudí vo všetkých formách zamestnania, v súlade s článkom 154 ods. 2 ZFEÚ. Postup uvedený v článku 154 ods. 2 ZFEÚ nie je ako taký uplatniteľný na činnosti Únie zamerané na riešenie problémov týkajúcich sa samostatne zárobkovo činných osôb na základe článku 352 ZFEÚ. Komisia vyzvala sociálnych partnerov, aby sa dobrovoľne podelili o svoje názory, pokiaľ ide o samostatne zárobkovo činné osoby.

---

³ Odporúčanie Rady 92/442/EHS z 27. júla 1992 o konvergencii cieľov a politík sociálnej ochrany (Ú. v. ES L 245, 26.8.1992, s. 49).

⁴ C(2017) 7773.

- (29) Komisia uskutočnila aj verejnú konzultáciu s cieľom zistiť názory rôznych zainteresovaných strán a občanov a zhromaždila dôkazy na posúdenie sociálno-ekonomických vplyvov tohto odporúčania⁵.
- (30) Vykonávanie tohto odporúčania by sa nemalo využiť na obmedzenie existujúcich práv stanovených v existujúcich právnych predpisoch Únie v tejto oblasti ani by sa nemalo považovať za platný dôvod na obmedzenie všeobecnej úrovne ochrany priznanej pracovníkom v oblasti, ktorou sa zaoberá toto odporúčanie.
- (31) Toto odporúčanie by nemalo ukladať také správne, finančné a právne obmedzenia, ktoré by bránili vzniku a rozvoju malých a stredných podnikov (MSP). Členské štáty sa preto vyzývajú, aby posúdili vplyv svojich reforiem na MSP s cieľom zamedziť neprimeranému účinku na MSP, pričom osobitná pozornosť by sa mala venovať mikropodnikom a administratívne mu zaťaženiu, a aby uverejnili výsledky svojich posúdení.
- (32) Týmto odporúčaním by sa predovšetkým nemala ešte viac zhoršiť likvidita podnikov (najmä MSP), keď bola ich finančná situácia nepriaznivo ovplyvnená oneskorenými platbami zo strany orgánov verejnej moci.
- (33) Členské štáty môžu do navrhovania reforiem zapojiť zainteresované strany vrátane sociálnych partnerov.
- (34) Týmto odporúčaním by nemali byť dotknuté právomoci členských štátov, pokiaľ ide o organizáciu ich systémov sociálnej ochrany. Do výlučnej právomoci členských štátov z hľadiska organizácie ich systémov sociálnej ochrany patria okrem iného rozhodnutia o zriadení vytvorení, financovaní a riadení takýchto systémov a súvisiacich inštitúcií, ako aj rozhodnutia o výške, povahe a vyplácaní dávok, výške príspevkov a o podmienkach prístupu. Vzhľadom na rozdiely medzi vnútroštátnymi systémami by toto odporúčanie nemalo členským štátom brániť v zachovávaní ani stanovovaní takých ustanovení o sociálnej ochrane, ktoré sú pokrokovejšie ako možnosti uvedené v tomto odporúčaní.

---

⁵ SWD(2018)70.

- (35) V tomto odporúčaní sa rešpektujú základné práva a dodržiavajú zásady uznané predovšetkým v Charte základných práv Európskej únie. Odporúčanie má za cieľ podporiť uplatňovanie najmä článku 34 Charty základných práv Európskej únie.
- (36) Finančná udržateľnosť systémov sociálnej ochrany má zásadný význam pre ich odolnosť, efektívnosť a účinnosť. Vykonávanie tohto odporúčania by nemalo výrazne ovplyvniť finančnú rovnováhu systémov sociálnej ochrany členských štátov,

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE:

Cieľ a rozsah pôsobnosti

1. Členským štátom sa odporúča poskytnúť všetkým pracovníkom a samostatne zárobkovo činným osobám v členských štátoch prístup k primeranej sociálnej ochrane v súlade s týmto odporúčaním a bez toho, aby tým boli dotknuté právomoci členských štátov organizovať svoje systémy sociálnej ochrany.
2. Členským štátom sa odporúča stanoviť minimálne normy v oblasti sociálnej ochrany pracovníkov a samostatne zárobkovo činných osôb v súlade s týmto odporúčaním. Sociálna ochrana sa môže poskytovať prostredníctvom kombinácie systémov, či už sú organizované na verejnej úrovni, alebo je ich organizácia zverená sociálnym partnerom alebo iným subjektom, a to v súlade so základnými zásadami vnútroštátnych systémov sociálnej ochrany. Súkromné poisťné produkty nepatria do rozsahu pôsobnosti tohto odporúčania. Členské štáty sú oprávnené určiť výšku príspevkov a rozhodnúť o vhodnosti kombinácie systémov v súlade s článkom 153 ods. 4 ZFEÚ.

3. Toto odporúčanie sa týka práva na účasť v systéme, ako aj nadobúdania a uplatňovania nárokov. Členským štátom sa odporúča predovšetkým zabezpečiť pre všetkých pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby:
- a) formálne krytie;
  - b) efektívne krytie;
  - c) primeranosť;
  - d) transparentnosť.
4. Toto odporúčanie sa uplatňuje na pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby vrátane ľudí, ktorí menia postavenie na trhu práce alebo majú obidve postavenia, ako aj na ľudí, ktorých práca bola prerušená pre výskyt jedného z rizík, na ktoré sa vzťahuje sociálna ochrana.
5. Toto odporúčanie sa uplatňuje na tieto úseky sociálnej ochrany v rozsahu, v akom sa poskytujú v jednotlivých členských štátoch:
- a) dávky v nezamestnanosti;
  - b) nemocenské dávky;
  - c) dávky v materstve a rovnocenné dávky v otcovstve;
  - d) dávky v invalidite;
  - e) starobné dávky a pozostalostné dávky;
  - f) dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania.
6. Neuplatňuje sa na poskytovanie prístupu k sociálnej pomoci ani do systémov minimálneho príjmu.

7. Zásady formálneho krytia, efektívneho krytia, primeranosti a transparentnosti vymedzené v tomto odporúčaní sa uplatňujú na všetkých pracovníkov a na všetky samostatne zárobkovo činné osoby, pričom sa uznáva, že na tieto dve skupiny sa môžu uplatňovať rôzne pravidlá.
8. Týmto odporúčaním sa členským štátom nebráni v zachovávaní ani stanovovaní takých ustanovení o sociálnej ochrane, ktoré sú pokrokovejšie ako možnosti uvedené v tomto odporúčaní. Týmto odporúčaním sa neobmedzuje autonómnosť sociálnych partnerov, ak zodpovedajú za zriaďovanie a riadenie systémov sociálnej ochrany.

Vymedzenie pojmov

9. Na účely tohto odporúčania sa uplatňujú tieto vymedzenia pojmov:
  - a) „druh pracovnoprávneho vzťahu“ je jeden z rôznych druhov vzťahov medzi pracovníkom a zamestnávateľom(-mi), ktorý môže mať rozličné podoby, pokiaľ ide o trvanie zamestnania, počet odpracovaných hodín alebo iné podmienky pracovnoprávneho vzťahu;
  - b) „postavenie na trhu práce“ je označenie pre postavenie osoby, keď pracuje v rámci pracovnoprávneho vzťahu (pracovník), alebo pracuje na vlastný účet (samostatne zárobkovo činná osoba);
  - c) „systém sociálnej ochrany“ je osobitný rámec pravidiel na poskytovanie dávok oprávneným príjemcom. V uvedených pravidlách sa vymedzuje osobná pôsobnosť tohto programu, podmienky oprávnenosti, druhy dávok, výška dávok, trvanie vyplácania dávok a iné ich charakteristiky, ako aj financovanie (príspevky, všeobecné zdanenie, iné zdroje), riadenie a správa programu.
  - d) „dávka“ je finančný alebo nefinančný prevod zo strany verejného alebo súkromného subjektu osobe, ktorá má nárok naň v rámci systému sociálnej ochrany;

- e) „formálne krytie“ skupiny je situácia na konkrétnom úseku sociálnej ochrany (napr. staroba, ochrana v nezamestnanosti, ochrana v prípade materstva/otcovstva), keď sa v existujúcich právnych predpisoch alebo kolektívnej zmluve stanovuje, že jednotlivci danej skupiny majú nárok na účasť v systéme sociálnej ochrany s pôsobnosťou na jeho určitom úseku;
- f) „efektívne krytie“ skupiny je situácia na konkrétnom úseku sociálnej ochrany, keď majú jednotlivci danej skupiny možnosť prispievať na dávky a pri vzniku príslušného rizika majú možnosť prístupu k dávkam v určitej výške;
- g) „zachovanie práv“ je situácia, v ktorej platí, že práva nadobudnuté v minulých pracovných skúsenostiach sa nestratia, aj keď boli nadobudnuté v systémoch s inými pravidlami alebo v rozličných pracovnoprávných vzťahoch;
- h) „kumulácia práv“ je možnosť spočítania všetkých nárokov. Táto možnosť zahŕňa možnosť započítania období poistenia z predchádzajúcich postavení na trhu práce (alebo pri súbežných postaveniach na trhu práce) do období poistenia v novom postavení;
- i) „prevoditeľnosť“ je možnosť prevodu naakumulovaných nárokov do iného systému;
- j) „transparentnosť“ je poskytovanie dostupných, prístupných, komplexných a jasne zrozumiteľných informácií o pravidlách systému a/alebo o individuálnych povinnostiach a nárokoch širokej verejnosti, potenciálnym a existujúcim členom systému, ako aj príjemcom dávok zo systému.

Formálne krytie

10. Členským štátom sa odporúča, aby zabezpečili prístup k primeranej sociálnej ochrane pre všetkých pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby na všetkých úsekoch uvedených v odseku 5. S prihliadnutím na vnútroštátne okolnosti sa odporúča dosiahnuť tento cieľ rozšírením a skvalitnením formálneho krytia
- a) na všetkých pracovníkov bez ohľadu na druh ich pracovnoprávneho vzťahu, a to na povinnom základe;
  - b) na samostatne zárobkovo činné osoby aspoň na dobrovoľnom základe a v náležitých prípadoch na povinnom základe.

Efektívne krytie

11. Členským štátom sa odporúča, aby zabezpečili efektívne krytie pre všetkých pracovníkov bez ohľadu na druh pracovnoprávneho vzťahu a pre samostatne zárobkovo činné osoby za podmienok stanovených v odseku 8, pričom by mali zachovať udržateľnosť systému a zaviesť záruky, aby sa predchádzalo jeho zneužívaniu. Na tento účel:
- a) pravidlá upravujúce príspevky (napr. obdobia poistenia, minimálny pracovný čas) a pravidlá upravujúce nároky (napr. čakacie lehoty, pravidlá výpočtu a trvanie poskytovania dávok) by nemali obmedzovať možnosť prispievať na dávky a mať prístup k nim na základe druhu pracovnoprávneho vzťahu alebo postavenia na trhu práce;
  - b) rozdiely v pravidlách upravujúcich systémy postavení na trhu práce a v pravidlách upravujúcich systémy druhov pracovnoprávných vzťahov by mali byť úmerné a primerané osobitnej situácii príjemcov.

12. S prihliadnutím na vnútroštátne okolnosti sa členským štátom odporúča, aby zabezpečili, že pre nároky (bez ohľadu na to, či sa nadobudli cez povinné alebo dobrovoľné systémy) platí zásada zachovateľnosti, kumulatívnosti a/alebo prevoditeľnosti medzi všetkými druhmi zamestnania a postaveniami samostatne zárobkovej činnosti, ako aj medzi hospodárskymi sektormi, počas celej kariéry danej osoby alebo v priebehu určitého referenčného obdobia a medzi rôznymi systémami na danom úseku sociálnej ochrany.

Primeranosť

13. Pri výskyte rizika, na ktoré sa vzťahujú systémy sociálnej ochrany pre pracovníkov a pre samostatne zárobkovo činné osoby, sa členským štátom odporúča, aby zabezpečili, že systémy svojim členom poskytujú primeranú úroveň ochrany, t. j. v dostatočnej výške a včas na zachovanie dôstojnej životnej úrovne, poskytujú vhodnú náhradu príjmu a vždy ochránia svojich členov pred chudobou.

Pri posudzovaní primeranosti sociálnej ochrany je potrebné zohľadniť systém sociálnej ochrany členského štátu ako celok.

14. Členským štátom sa odporúča, aby zabezpečili, že príspevky na sociálnu ochranu zodpovedajú príspevkovej kapacite pracovníkov a samostatne zárobkovo činných osôb.
15. S prihliadnutím na vnútroštátne okolnosti a v náležitých prípadoch sa členským štátom odporúča, aby zabezpečili, že akékoľvek výnimky alebo zníženia sociálnych príspevkov stanovené vnútroštátnymi právnymi predpismi, medzi ktoré patria aj výnimky alebo zníženia pre skupiny s nízkymi príjmami, sa uplatňujú na všetky druhy pracovnoprávných vzťahov a akékoľvek postavenia na trhu práce.
16. Členským štátom sa odporúča, aby zabezpečili, že výpočet príspevkov na sociálnu ochranu pre samostatne zárobkovo činné osoby, ako aj príslušných nárokov vychádza z objektívneho a transparentného posúdenia ich vymeriavacieho základu, zohľadňuje kolísanie ich príjmov a odráža ich skutočné zárobky.

Transparentnosť

17. Členským štátom sa odporúča, aby zabezpečili transparentnosť podmienok a pravidiel všetkých systémov sociálnej ochrany, ako aj bezplatný prístup k aktualizovaným, komplexným, prístupným, používateľsky ústretovým a jasne zrozumiteľným informáciám o individuálnych nárokoch a povinnostiach.
18. Členským štátom sa odporúča, aby v prípade potreby zjednodušili administratívne požiadavky systémov sociálnej ochrany pre pracovníkov, samostatne zárobkovo činné osoby a zamestnávateľov, najmä v prípade mikropodnikov a malých a stredných podnikov.

Vykonávanie, podávanie správ a hodnotenie

19. Členské štáty a Komisia by mali spoločne pracovať na zlepšení rozsahu a relevantnosti zberu údajov na úrovni Únie v oblasti pracovnej sily a prístupu k sociálnej ochrane, s osobitným dôrazom na zabezpečenie informácií o nových formách práce potrebných pre tvorbu politik v oblasti sociálnej ochrany. Členským štátom sa v tejto súvislosti odporúča, aby do [DOPLNIŤ dátum 24 mesiacov od uverejnenia tohto odporúčania] zozbierali a, ak je to možné, aj uverejnili spoľahlivé vnútroštátne štatistické údaje o prístupe k rôznym formám sociálnej ochrany, rozčlenené napríklad podľa postavenia na trhu práce (samostatne zárobkovo činná osoba/zamestnanec), druhu pracovnoprávneho vzťahu (dočasný/na neurčitý čas, čiastočný/plný pracovný čas, nové formy práce/štandardné zamestnanie), pohlavia a veku.
20. Komisia by mala spolu s Výborom pre sociálnu ochranu zostaviť monitorovací rámec a vypracovať spoločne dohodnuté kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele na posúdenie vykonávania tohto odporúčania do [DOPLNIŤ dátum 12 mesiacov od uverejnenia tohto odporúčania] a umožniť jeho preskúmanie.

21. Členským štátom sa odporúča, aby čo najskôr zaviedli zásady stanovené v tomto odporúčaní a do [DOPLNIŤ dátum 18 mesiacov od uverejnenia tohto odporúčania] predložili plán s informáciami o príslušných opatreniach, ktoré sa majú prijať na vnútroštátnej úrovni. O pokroku dosiahnutom pri vykonávaní týchto plánov by sa malo diskutovať v kontexte nástrojov mnohostranného dohľadu v súlade s európskym semestrom a otvorenou metódou koordinácie v oblasti sociálneho začlenenia a sociálnej ochrany.
22. Komisia by mala v spolupráci s členskými štátmi a po konzultáciách s dotknutými zainteresovanými stranami preskúmať pokrok dosiahnutý pri vykonávaní tohto odporúčania pri zohľadnení vplyvu na malé a stredné podniky a následne podať správu Rade do [DOPLNIŤ dátum 3 roky od uverejnenia tohto odporúčania]. Komisia môže na základe výsledkov preskúmania zvážiť predloženie ďalších návrhov.
23. Komisia by mala zabezpečiť podporu vykonávania tohto odporúčania opatreniami financovanými z príslušných programov Únie.
24. Komisia by mala uľahčiť vzájomné učenie a výmenu najlepších postupov medzi členskými štátmi a so zainteresovanými stranami.

V Bruseli

Za Radu

predseda
